

Τσίμπημα (δήγμα) εντόμων

Λέγοντας δήγματα εντόμων θα εννοούμε τόσο τα τσιμπήματα , όσο και τα κεντρίσματα από αυτά. Θα διαχωρίσουμε τα έντομα σε δηλητηριώδη και μη δηλητηριώδη.

Εισαγωγικά

Λέγοντας δήγματα εντόμων θα εννοούμε τόσο τα τσιμπήματα , όσο και τα κεντρίσματα από αυτά. Η ενότητα αυτή γενικά θα είναι κάπως εκτεταμένη αφού στην Ελλάδα τα έντομα είναι σημαντικό αίτιο νοσηρότητας.

Δυστυχώς δεν θα γίνει αναφορά σε εξωτικά έντομα και δηλητήρια , λόγω έλλειψης ελληνικού ενδιαφέροντος. Στα links που θα παρατεθούν στο τέλος μπορεί κάποιος να βρει πληροφορίες για αυτά.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν εκατοντάδες είδη εντόμων των οποίων τα δήγματα προκαλούν πρόβλημα και οι επιστημονικές ταξινομήσεις αυτών είναι αρκετά δύσκολες (υπάρχει ολόκληρος κλάδος που ονομάζεται Ιατρική Εντομολογία), θα απλοποιήσουμε την κατάσταση διαχωρίζοντας τα έντομα σε δηλητηριώδη και μη δηλητηριώδη.

Δηλητηριώδη: Μέλισσες , σφήκες , σβούροι και άλλα υμενόπτερα., σκορπιοί κλπ. Δεν υπάρχουν αράχνες με δηλητήριο στη χώρα μας. Επίσης δηλητηριώδεις σκορπιοί με νευροτοξικά δηλητήρια (π.χ black death scorpion είναι απόντες από την ελληνική πανίδα.

Μη δηλητηριώδη: Σκνίπες , κουνούπια , βδέλλες , ψύλλοι , ψείρες , κοριοί , τα ακάρεα της ψώρας κλπ.

Τα μεν δηλητηριώδη κεντρίζουν , τα υπόλοιπα απλώς τσιμπούν.

Διαφορές

Υπάρχει σαφής και ειδοποιός διαφορά μεταξύ ενός εντόμου με κεντρί και ενός απλού τσιμπήματος.

Το έντομο με κεντρί προσβάλλει τα θηλαστικά και τον άνθρωπο στα πλαίσια αμυντικής αντίδρασης. Το κεντρί απελευθερώνει επώδυνο δηλητήριο στο σώμα του εχθρού με στόχο την απομάκρυνσή του. Στη μέλισσα μάλιστα, το κεντρί αποτελεί μέρος του εντερικού σωλήνα της με αποτέλεσμα να πεθαίνει μετά το δήγμα (θυσιάζεται για το γενικό καλό της κυσέλης!).

Αντίθετα τα κουνούπια και τα άλλα αιματοφάγα έντομα τσιμπώντας μας απελευθερώνουν τοπικά σάλιο με αντιπηκτική ουσία με σκοπό να τραφούν και να ζήσουν από το αίμα μας.

Χαρακτήρες δήγματος εντόμων

<u>Συμπτώματα</u>	<u>Δηλητήριο(κεντρί)</u>	<u>Χωρίς δηλητήριο</u>
Κνησμός	Μερικές φορές	Πάντα (έντονος)
Πόνος	Πάντα (έντονος)	Μη συνήθης
Αναφυλαξία	Συνήθης	Σπάνια
Ερυθρότητα	Πάντα-Μπορεί να γενικευθεί	Ελαφριά/απούσα

Από τον παραπάνω πίνακα δεν πρέπει να εννοηθεί ότι τα μη δηλητηριώδη έντομα είναι ακίνδυνα για την Δημόσια Υγεία. Στην πραγματικότητα ευθύνονται για τη μετάδοση εκατοντάδων ασθενειών στον άνθρωπο (ελονοσία, επιδημικός και ενδημικός τύφος, νόσος του Lyme, Μεσογειακός τύφος, πανώλης κλπ). Το πιο συνηθισμένο είναι να αποτελούν μία ενοχλητική παρουσία και να προκαλούν έναν έντονο κνησμό με τα τσιμπήματά τους.

Αλλεργική και αναφυλακτική αντίδραση

Τα δήγματα από τις μέλισσες, σφήκες και τα άλλα δηλητηριώδη έντομα είναι πολύ επώδυνα και προκαλούν έντονες τοπικές αντιδράσεις γύρω από το σημείο του κεντρίσματος (ερυθρότητα και οίδημα που μπορεί να εξαπλωθεί και μέχρι 30 εκατοστά γύρω από το δήγμα).

Σε ορισμένα ευαίσθητα άτομα μπορεί να παρατηρηθεί μία γενικευμένη αντίδραση γνωστή ως αναφυλαξία: Διάχυτη ερυθρότητα και οίδημα σε όλο το δέρμα και μερικές φορές λαρυγγικό οίδημα και σπασμός των βρόγχων που μπορεί να αποβούν και μοιραία.

Πρόληψη

Η πρόληψη από τις δυσάρεστες καταστάσεις που μπορούν να μας προκαλέσουν τα έντομα μπορεί να γίνει με τη χρήση χημικών ουσιών (εντομοαπωθητικές) που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Επίσης υπάρχουν εντομοαπωθητικές ουσίες που εφαρμόζονται στο δέρμα μας (κυκλοφορούν σε spray , lotions) .

Τα εντομοαπωθητικά δουλεύουν καλά όσο αφορά τα τσιμπήματα από τα κουνούπια και άλλα μη δηλητηριώδη έντομα , αλλά τις περισσότερες φορές δεν αποτρέπουν τις επιθέσεις των μελισσών και των άλλων εντόμων με κεντρί.

Τεχνικές αποφυγής των επιθέσεων από τα έντομα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Αποφυγή μελισσών , σφηκών κλπ

- Μην παριστάνεις το λουλούδι ! Στην εξοχή να αποφεύγεις τα πολύχρωμα ρούχα και να μη φοράς έντονα αρώματα.
- Να μην αφήνεις εκτεθειμένα τρόφιμα και σκουπίδια.
- Να οδηγείς με κλειστά τα παράθυρα και με το A/C σε λειτουργία.
- Σε περίπτωση σφηκοφωλιών κοντά στο σπίτι ειδοποίησε την κατάλληλη υπηρεσία..

Αποφυγή των κουνουπιών και άλλων εντόμων

- Σκέπασε όσο μπορείς ακάλυπτα μέρη του σώματος. Χρησιμοποίησε καπέλα , κάλτσες , γυαλιά κλπ
- Χρησιμοποίησε εντομοαπωθητικά .

Θεραπεία

Τα τσιμπήματα από κουνούπια , ψύλλους , σκνίπες κλπ συνήθως δεν απαιτούν ιδιαίτερη αγωγή. Μία αντισταμινική αλοιφή (Fenistil , Phenergan) είναι συνήθως αρκετή για την ανακούφιση του κνησμού. Ο ξεσμός πρέπει να αποφεύγεται γιατί υπάρχει κίνδυνος επιμόλυνσης.

Τα δήγματα από υμενόπτερα (μέλισσες κλπ) , αφήνουν πολλές φορές το κεντρί στο δέρμα. Αυτό πρέπει να απομακρύνεται γιατί μπορεί να συνεχίζει να απελευθερώνει δηλητήριο (εικ.1). Δεν πρέπει να συνθλίβεται! Ο πόνος μπορεί να αντιμετωπισθεί με ένα ήπιο αντιφλεγμονώδες (π.χ Ponstan) ενώ τοπικά μπορεί να τοποθετηθεί μία κορτιζονούχα αλοιφή (καλύτερα να περιέχει και αντιβιοτικό).

Η αναφυλακτική αντίδραση συνήθως παρουσιάζεται άμεσα και αποτελεί επείγουσα ιατρική κατάσταση. Είναι σημαντικό τα άτομα που έχουν αλλεργική προδιάθεση να γνωρίζουν να κάνουν μόνοι τους αδρεναλίνη , όπως και οι γονείς των παιδιών που έχουν παρουσιάσει αναφυλαξία. Η υποδόρια έγχυση αδρεναλίνης πραγματικά δεν είναι δύσκολη και μπορεί να είναι σωτήρια (εικ.2). Η κορτιζόνη , (ιδιαίτερα όταν γίνεται και ενδομυϊκά από μη εκπαιδευμένα άτομα) δε βοηθάει γιατί αργεί να δράσει. Η μεταφορά στο Νοσοκομείο είναι ουσιώδης γιατί η αλλεργική κατάσταση μπορεί να επιμείνει. Πάντως υπάρχει διαθέσιμη ειδική θεραπεία αποεναισθητοποίησης στα αλλεργικά άτομα , η οποία δεν είναι ακριβή και δύσκολη και συνιστάται.

Καραταράκης Κώστας

Παθολόγος (Στα πλαίσια Μαθημάτων Υγιεινής και Πρώτων Βοηθειών , που έγιναν στον ΟΑΕΔ)